

O D O H U R T A D O, N O V E L L I S T A
D E L ' A M O R

L'any 1940 vaig ocupar, amb la dona i les nenes, el piset que l'Odó Hurtado i la seva muller acabaven d'abandonar a París (99, rue de Rome, exactament cinc cases més endins de les Batignolles de la casa on, cada dimarts, Stéphane Mallarmé reunia els seus amics, i així ho proclamava una làpida ennegrida pel fum dels trens que passaven per aquella mena de carrer d'Aragó multiplicat per cinc). L'Hurtado, advocat, tinent d'alcalde del darrer Ajuntament electe de Barcelona, se n'anava cap a Mèxic i era difícil de predir el que ens passaria a l'un i a l'altre, si ens podèvem a pensar una mica en la situació que ens trobàvem tots dos, en aquell tètric any quaranta.

Vaig tornar-lo a veure l'any 1946, em penso, en un primer viatge que feia a l'Europa totjust convalescent de tantes ferides morals i materials, i la seva cordial generositat alleugeria notablement el deute que, pel traspàs de pis i mobles, la nostra separació m'havia privat de liquidar-li, com també me n'haurien privat, altrament, altres circumstàncies econòmiques més personals. No vam parlar gaire de literatura, em penso, i això que ens trobàrem en una recepció que fou donada, a l'Hotel Mont-Thabor del català Garolera, a honor seu i, un xic també, de Josep Maria de Sagarra, totjust arribat, ell, de Barcelona, després del gran èxit de les seves "Poesies completes", en aquell sensacional volum relligat en pell vermella.

L'Odó Hurtado, tots ho sabem, escrivia bé - com el seu pare, i les Membries pòstumes d'aquest ho han acreditat prou. En pensàvem, però, que no sabia moure's de la prosa dels dictamens jurídics i els escrits de demanda; a tot estirar, perquè ja sabem que tenia tanta cultura com seny polític, de l'oratoria verbal o escrita dels mitings i de les conteses parlamentàries i electorals. Per això, per a tothom que el coneixia va constituir una gran sorpresa saber que escrivia i que havia publicat un llibre - "Unes quantes dones" - ben acollit pels lectors catalans d'Amèrica i àdhuc premiat en uns Jocs Florals de l'exili.

L'Hurtado narrador, l'Hurtado escriptor era per a nosaltres una novetat. Quants anys tenia quan se li va desvetllar aquella vocació tardana? De quaranta-cinc a cinquanta, calculo. Però allò no era cap foc d'encenalls, prou que vam veure-ho de seguida. Si el dubte era possible després de llegir aquelles breus narracions per on passaven, tendres, cíniques, apassionades o indiferents, unes dones que us semblava d'haver conegut anteriorment - àdhuc les que eren específicament mexicanes, amb l'exacta adequació a l'ambient nadiu -, la publicació gairebé immediata de l'Arece-li Bru (tota una novel·la, amb una protagonista digna d'arreglar-se entre les que feien el renom de Carles Soldevila en els anys trenta) havia de convèncer-nos que aquell narrador que l'any 1954 aconseguia el Premi Narcís Oller no havia cedit a la necessitat urgent de contar unes anècdotes o presentar uns personatges pintorescos, sinó que obeïa un instint ge-

- 2 -

nuf de novel·lista. Per als que no ho sabessin encara - els llibres editats a Mèxic trigaven molt a arribar a Catalunya i, si ho aconseguien, ben pocs eren els lectors que els podien ~~klaxir~~ aconseguir - la publicació d'Es té o no es té devia constituir una revelació sensacional. Perquè - em sembla que ja vaig dir-ho, a les pàgines de PONT BLAU, quan va publicar-se - aquella novel·la era una de les més importants que ha donat la narrativa catalana en els darrers cinquanta anys. Pels ambients que descrivia, i que constituïen, ells sols, una contribució preciosa a l'estudi de la vida catalana, a dintre i a fora del país, pels personatges que pintava, per l'especial dualitat que s'establí entre els protagonistes per aquell implacable dilema que el títol plantejava, Es té o no es té consagrava - si m'és permet el clixé - l'Odó Hurtado com a novel·lista català de categoria.

Novel·lista jove, malgrat la cinquentena sonada. I il·lusionat amb els premis i els concursos, que seguia amb interès apassionat, abans i després dels veredictes (jo havia hagut de trametre-li per avió les novel·les premiades i les finalistes, així com els altres llibres que sortien en català, sobretot novel·les, i que causaven una certa impressió entre el nostre públic), l'Hurtado es resignava fàcilment a la manca d'un èxit total, disposant-se totseguit a la nova provatura. Li tocà per dues vegades ésser finalista del premi de novel·la (del Joanot Martorell de 1957 i del Sant Jordi de 1962) i les dues novel·les que havien concorregut a aquests i a d'altres concursos, Ha Condemna i Desarrelats no desdiuen per res de les anteriors i arrodoneixen una obra que es destaca, entre les novel·les catalanes dels darrers decennis, per una desimboltura, una audàcia, adhuc, en la presentació de situacions i personatges, que no ens era familiar. Novel·lista de l'amor, es complavia a presentar personatges femenins adorables d'aspecte extern, però carregats de preocupacions, d'egoïsmes o de neguits. Hauria de rellegir els cinc llibres publicats per l'Odó Hurtado entre 1954 i 1964, una dècada justa, i conèixer els inèdits - em penso que ben escassos, pel que m'havia dit - i el drama Vendaval, estrenat a Mèxic, però no imprès, em sembla, i també els contes publicats a PONT BLAU i a XALOC, uns contes en els quals, generalment, ens presentava escenaris i ambients ben mexicans; hauria de rellegir tota l'obra narrativa d'aquest gens precoc, novel·lista de l'amor i de les dones - perquè, puc assegurar-ho, mai cap dona s'havia sentit defraudada ni calumniada en llegir una de les seves novel·les - per a poder establir una "situació" de l'autor d'Es té o no es té en la novel·la i en la literatura catalana moderna.

I ha vingut a morir a Barcelona. Aquest autor jove que es feia un deure i una festa de desembarcar a la seva ciutat nadiua la vigília de Sant Jordi per a resseguir les parades de llibres i signar-ne dels seus en aquella diada en què els editors llancen tantes sumptuoses o efímeres novetats; aquest home que recollia amb avidesa totes les notícies de la vida literària; aquest escriptor que es preocupava constantment de les possibilitats d'edició ha mort entre el seu públic. Fins al darrer moment es mantingué optimista. Els seus parents, els seus amics, el sabíem condemnat pels metges. El seu aspecte físic, la sensacional millora de la passada primavera, ens permetien de repetir, esperançats: "Val més sentència de metge, que de jutge". Ell, amb alts i baixos, mai no va sospitar que arrossegava, un xic ajornada, una altra condemna. Feia plans

- 3 -

per a un immediat retorn a Mèxic, vuit dies abans de morir-se. Amb una vitalitat molt atenuada per les metzines que segregava el terrible mal, no es deixava abatre i àdhuc semblava ignorar el sofriment i només registrar, amb impaciència, les molèsties, les paràlisis locals, l'entorpiment de les funcions fisiològiques. Convidava els amics a visitar-lo; es feia convidar a festes, mantenia un optimisme que res no podia atenuar.

Aquests darrers mesos hauran estat malastrucs per a la cultura catalana. Ha estat una altra tongada de morts que ens han colpit cada una perquè se'n duïen figures estimades, servidors actius de les nostres lletres, homes fidels a uns ideals. Amb pocs dies de distància, Jeroni Moragues, el metge lliurat als infants anormals, el novel·lista de Rubèn i Raquel, llibres d'avantguerra, un xic dintre el to de les novel·les ~~de~~ angleses dels seus admirats Baring i Huxley, i Odó Hurtado, gairebé contemporani seu - tots dos entre els seixanta i els seixanta-cinc anys - han desaparegut, enduts pel mateix mal, plorats pels amics i pels lectors - en el cas de Moragues, també pels pacients, pels deixables. L'Odó Hurtado, que havia fet dues o tres ràpides estades a Barcelona, en els darrers anys, no havia acabat de refer tot el teixit de relacions noves o renovades que són fruit d'una llarga estada a una ciutat - ni que aquesta sigui la teva ciutat natal. Però van acompanyar-lo en el darrer viatge els homes de la generació del "Mirador", del "Be Negre", de la República i de la Generalitat, els homes que es retrobaven i es comptaven i ploraven les baixes - aquella d'aleshores, i les altres, que aclareixen els rengles i esmussen les esperances de reprendre la vella feina - l'útil feina. L'Odó Hurtado, apartat per força de la política i del periodisme, de l'advocacia i dels debats edilicis, havia sabut trobar un altre viarany - un noble, un encertat viarany - per a la seva vitalitat. Ara jau sota la mateixa llosa que duu gravat el nom: "Amadeu Hurtado i Miró", d'un altre gran servidor del país. Sí, hauré de rellegir tots cinc llibres de l'Hurtado, els seus contes, la seva obra teatral. Hauré de confirmar totes aquestes vagues suposicions, bastides damunt els records d'una primera lectura, que em feien donar a aquestes ratlles el títol un xic desuet, ja ho sé, de "novel·lista de l'Amor".

Rafael T A S I S.

4 agost 1965.

Amic Fabregat: La vostra carta del 27 de juliol es creuà amb una que jo vaig escriure a en Riera dient-li la meva intenció d'escriure unes ratlles sobre la mort de l'Hurtado. Les faig amb la millor voluntat de recordar l'amic i de subartllar la seva obra. Un dia d'aquests us trametré tot de notes de lectura. M'he tret del damunt aquella feina aclaparadora - la Història de la Premsa Catalana, que fa prop de 2.000 pàgines i que deurà sortir, si la censura l'autoritza, per l'octubre, en dos volums. Però encara tinc pendent tot d'altra feina.

Cordialment us saluda el vostre amic